

Vergaderjaar 2024–2025

22 054

Wapenexportbeleid

Nr. 459

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 juni 2025

Jaarlijks blik het kabinet terug op het Nederlandse exportcontrolebeleid. Hierbij doe ik u hierbij het rapport «het Nederlandse exportcontrolebeleid in 2024» toekomen. Het jaarrapport is, in aanvulling op de reguliere online rapportages over de export van strategische goederen, een van de belangrijke pijlers waarmee het kabinet invulling geeft aan het streven om zo transparant mogelijk te zijn over het exportcontrolebeleid.¹ Een Engelse vertaling zal worden gepubliceerd om ook internationaal te voldoen aan dit streven naar transparantie.

In dit rapport worden de procedures, instrumenten en uitgangspunten van het Nederlandse exportcontrolebeleid voor zowel militaire als *dual-use* goederen belicht. Ook wordt er ingegaan op het karakter van de Nederlandse defensie- en veiligheidsindustrie en op internationale ontwikkelingen op het gebied van exportcontrole. Tegelijkertijd worden de aard en omvang van de in 2024 afgegeven uitvoervergunningen weergegeven.

Het jaar 2024 werd gekenmerkt door een verder verslechterende (internationale) veiligheidssituatie en een toenemende verwevenheid van economische- en veiligheidsbelangen. De voortdurende Russische agressieoorlog in Oekraïne en de conflicten in het Midden-Oosten zijn voorbeelden van de verslechterende internationale veiligheidssituatie. Deze ontwikkelingen raken door hun mondiale en regionale destabiliserende invloed Nederland en zijn bondgenoten, waardoor het belang van een gedegen exportcontrole van strategische goederen en technologie nogmaals onderstreept wordt. Door middel van exportcontrole voorkomt het kabinet dat Nederlandse strategische goederen of technologie op ongewenste wijze worden ingezet, bijvoorbeeld bij mensenrechtenschendingen, schending van het humanitair oorlogsrecht of voor militaire agressie.

¹ Kamerstuk 22 054, nr. 434

Oekraïne

Het kabinet blijft zich onverminderd inzetten om de druk op Rusland verder te vergroten en de agressieoorlog te beëindigen. Het blijft daartoe Oekraïne onverminderd steunen. De Nederlandse militaire steun aan Oekraïne krijgt onder meer vorm door de bilaterale levering van militaire goederen door het Ministerie van Defensie, zowel vanuit eigen voorraad als via commerciële inkoop. Voor alle geleverde goederen is een toets aan de Europese wapenexportcriteria gedaan en is na positieve uitkomst een uitvoervergunning verleend. Als gevolg van de grootschalige leveranties maken afgegeven vergunningen voor uitvoer naar Oekraïne in 2024 een aanzienlijk deel (58,1%) uit van de totale waarde van afgegeven vergunningen. Over de leveranties aan Oekraïne is uw Kamer regelmatig via separate brieven geïnformeerd.

Europese defensie-industrie

Als gevolg van de Russische agressieoorlog in Oekraïne en andere destabiliserende mondiale ontwikkelingen is het kabinet met een nieuwe blik naar de Europese defensie-industrie gaan kijken. Het is duidelijk geworden dat het Europese zelfstandig militair-industrieel voortzettingsvermogen momenteel beperkt is en dat meer Europese zelfredzaamheid noodzakelijk is. Daarom zet het kabinet in op verdere samenwerking tussen de Europese defensie-industrieën om op die manier de Nederlandse en Europese veiligheid te versterken. Om dit te realiseren is een gelijk speelveld in Europa essentieel. In 2024 zijn nieuwe maatregelen genomen om toe te werken naar de hiervoor benodigde convergentie van het Europese wapenexportbeleid. Voorbeelden hiervan zijn de herziening van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexportcontrole en de verdere stappen tot toetreding tot het verdrag inzake exportcontrole in het defensiedomein, waar op dit moment Frankrijk, Duitsland en Spanje bij zijn aangesloten.

De herziening van het EU Gemeenschappelijk Standpunt inzake wapenexportcontrole is begin 2025 afgerond waarbij in lijn met de inzet van het kabinet onder meer vrijwillige mechanismen ten behoeve van gestroomlijnde exportcontrole in het geval van gezamenlijk geproduceerde militaire goederen opgenomen zijn. Verder is het recht op zelfverdediging van landen steviger verankerd en zijn in lijn met het Wapenhandelsverdrag de mogelijke gevolgen van wapenexport voor genderspecifiek geweld of ernstige geweldsdaden tegen vrouwen en kinderen expliciet in de toetsingscriteria benoemd. Tot slot zijn mechanismen opgenomen om de transparantie over wapenexporten en informatie-uitwisseling tussen de lidstaten over gevoelige eindbestemmingen te vergroten om zo een gezamenlijk begrip van toetsingscriteria te bevorderen.

In juni 2025 heeft Frankrijk als depositaris van het verdrag inzake exportcontrole in het defensiedomein namens de huidige verdragspartijen (Frankrijk, Duitsland en Spanje) laten weten dat zij unaniem hebben ingestemd met de toetreding van Nederland tot dit verdrag. Met deze instemming zal het kabinet het parlementaire goedkeuringstraject starten.

Met bovenstaande ontwikkelingen draagt het kabinet bij aan nauwere Europese defensie-industriesamenwerking zonder daar bij af te doen aan het belang van gedegen exportcontrole. Het kabinet zal er scherp op blijven toezien dat Nederlandse strategische goederen geen ongewenste eindbestemmingen krijgen.

Midden-Oosten

Gelet op het conflict in de Gazastrook is er veel aandacht voor zorgvuldige toetsing van vergunningaanvragen voor de uitvoer van strategische goederen naar Israël. Het kabinet volgt de situatie in het Midden-Oosten nauwlettend en kijkt daarbij ook naar de impact die ontwikkelingen hebben op de export van strategische goederen. Vergunningaanvragen voor de uitvoer van strategische goederen (*dual-use* en militair) worden per geval getoetst. Daarbij gaat het kabinet zeer zorgvuldig te werk en verleent het geen vergunningen voor de uitvoer van strategische goederen als er een duidelijk risico bestaat dat die gebruikt worden bij het begaan van ernstige schendingen van mensenrechten of het humanitair oorlogsrecht. In 2024 hebben daarnaast een aantal rechtszaken gespeeld op het vlak van exportcontrole ten aanzien van de uitvoer van strategische goederen naar Israël. Het kabinet heeft de Tweede Kamer hier meermaals over geïnformeerd.

Dual-use goederen

In 2024 is het aantal verleende vergunningen voor *dual-use* goederen licht toegenomen. Voor de uitvoer van deze goederen geldt een onveranderd scherp toetsingskader.² Er zijn daarnaast ad hoc vergunningplichten opgelegd voor goederen die niet *dual-use* zijn, maar wel een risico vormen voor de (inter)nationale veiligheid.

Technologieën zoals quantum-, AI-, halfgeleider- en biotechnologie staan centraal in nationale veiligheidsvraagstukken. Dit is onder andere het gevolg van de toenemende inzet van technologie in een internationale geopolitieke strijd, het *dual-use* karakter van technologie waarbij het onderscheid tussen civiel vs. militair steeds diffuser wordt en de elkaar versterkende verwevenheid van technologieën in de maatschappij. Dit leidt tot de vraag welke technologieën we moeten controleren en beschermen vanwege mogelijke (inter)nationale veiligheidsrisico's. Bij beantwoording van deze vraag zijn naast veiligheid, ook marktwerking en behoud van een open economie belangrijke uitgangspunten. Interventie daarop kan echter noodzakelijk zijn uit het oogpunt van nationale veiligheid. Internationaal wordt in de context van de exportcontrole-regimes reeds informeel verkend wat adequate stappen zijn voor de controle op export van nieuwe sensitieve technologieën met *dual-use* eigenschappen, die nog niet gecontroleerd zijn. Nederland neemt onder andere actief deel aan discussie over dit onderwerp in EU- en NAVO-verband en andere internationale overleggen in multilateraal verband. Nederland onderhoudt daarnaast bilaterale contacten met de belangrijkste partners op deze dossiers.

Wijziging regeling voor geavanceerde productieapparatuur halfgeleiders

In september 2023 heeft Nederland heeft Nederland omwille van (inter)nationale veiligheidsoverwegingen geavanceerde productieapparatuur voor halfgeleiders onder exportcontrole gebracht. Met deze regeling dient voor de uitvoer van geavanceerde productieapparatuur die onder de regeling valt een exportvergunning te worden aangevraagd. Voortschrijdend inzicht en technologische ontwikkelingen hebben Nederland ertoe bewogen om de regeling uit te breiden met een wijzigingsregeling die op 7 september 2024 in werking is getreden. De uiteindelijke keuze voor additionele exportcontrolemaatregelen is

² Een «goed» of een «technologie» kan zijn: fysieke goederen, niet fysieke goederen zoals programmatuur en/of technologie (b.v. een blauwdruk).

zorgvuldig en zo precies mogelijk (chirurgisch) gemaakt, om onnodige verstoring van de waardeketens te voorkomen en rekening te houden met het internationale gelijke speelveld³, ⁴. Ook in april 2025 is deze regeling aangepast.

Introductie regeling aanvullende controlemaatregelen op de Verordening producten voor tweeeërlei gebruik

Op 1 december 2024 heeft Nederland omwille van (inter)nationale veiligheidsoverwegingen de «Regeling aanvullende controlemaatregelen op de Verordening producten voor tweeeërlei gebruik» ingevoerd. De producten waarop deze regeling ziet betreft goederen en technologieën die afkomstig zijn uit de halfgeleider-, kwantum- en *additive manufacturing*-industrie. Vanwege de snelle ontwikkelingen in deze sectoren is het noodzakelijk geacht deze goederen middels een nationale regeling te controleren. Nederland streeft er wel naar dat deze controles breed in de EU worden ingevoerd ten behoeve van een gelijk speelveld. Naast Nederland hebben meerdere andere landen binnen en buiten Europa gelijksoortige controles ingevoerd vanwege dezelfde veiligheidszorgen.

De Staatssecretaris van Buitenlandse Zaken,
J.C. Boerma

³ Kamerstuk 22 054, nr. 384

⁴ wetten.nl – Regeling geavanceerde productieapparatuur voor halfgeleiders – BWBR0048439